



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Karel Čapek - dramata
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_03_12
Pořadí DUMu v sadě	12
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jana Sedláčková
Datum vytvoření	6. 2. 2013
Jméno autora	PhDr. Zdeňka Valčíková
e-mailový kontakt na autora	valcikova@gymjev. cz
Ročník studia	3. ročník
Předmět nebo tematická oblast	Český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list k dramatické tvorbě Karla Čapka (všestranný rozbor ukázek z dramatické tvorby Karla Čapka) Inovace: využití ICT, mediální technika, rozvoj čtenářské gramotnosti



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Karel Čapek -dramata



<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karel-capek.jpg>, (cit. 2-2-2013)

1. Z Čapkových děl vypište pouze dramata.

Povětroň, Marsyas, Loupežník, Továrna na absolutno, Bílá nemoc,
Kratatit, Matka, Hordubal, Ze života hmyzu, Obyčejný život,
R.U.R, Boží muka, Italské listy, Věc Makropulos, Válka s mloky

dramata



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.

satirická komedie *Ze života hmyzu*

- spolupráce s bratrem Josefem
- alegorie lidského života
- sled volných obrazů
- znázornění lidských nectností

CHROBÁK: Hahaha, je to krásné něco mít. Svůj majeteček. Svůj životní sen.

CHROBAČKA: Svou kuličku.

CHROBÁK: Ovoce své práce.

CHROBAČKA: Hahaha!

CHROBÁK: Já se zblázním radostí. Já... já... já se zblázním samou starostí. Na mou duši, já se zblázním.

CHROBAČKA: Proč?

CHROBÁK: Starostí. Teď, když máme svou kuličku! Tak jsem se na ni těšil, a teď, když ji máme, musíme dělat novou. Ta dřina!

CHROBAČKA: A proč novou?

CHROBÁK: Pitomá! Abychom měli dvě.

CHROBAČKA: Aha, dvě. To je pravda.

CHROBÁK: Haha, jen si to představ: dvě kuličky! Nejmiň dvě. Řekněme spíš tři. Víš, každý, kdo už má kuličku, musí dělat novou.

CHROBAČKA: Aby měl dvě.

CHROBÁK: Nebo spíš tři.

CHROBAČKA: Ty, Chrobáčku!

CHROBÁK: No copak?

CHROBAČKA: Já mám ouzkost. Aby nám ji pak někdo neukradnul.

CHROBÁK: Co? Koho?

CHROBAČKA: Naši kuličku. Naše potěšení. Naše všechno.

CHROBÁK: Naši ku-kuličku? Proboha nestraš!

CHROBAČKA: Když... když... když ji nemůžem s sebou valit, až budeme dělat tu druhou.

CHROBÁK: Uložíme ji, víš? U-lo-žíme. Schováme. Pěkně zahrabeme. Počkej, někam do důlku, do důlečku, do bezpečí, víš? Ukládat se musí.

CHROBAČKA: Jen aby ji někdo nenašel!

CHROBÁK: Nene, tototo! Nemluv! Kdepak, ukrást nám ji! Naši kuličku!

Naše zlato! Naš malý kulatý kapitálek!

ČAPEK, Karel a Josef Čapek. *Ze života hmyzu*. s. 26 (Cit. 06-02-2013). Dostupné z:
http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/26/ze_zivota_hmyzu.pdf



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

a) Z čeho se raduje chrobák?

.....

b) Jaké má ale starosti?

.....

c) Čeho se bojí chrobačka?

.....

d) Co vymyslí chrobák?

.....

e) Jak jinak chrobák nazývá kuličku?

.....

f) Jaký typ lidí představují chrobák a chrobačka?

.....

3.

utopické drama – Věc Makropulos

- Emilia Marty je majitelkou receptu na prodloužení života
- je už ale unavena životem
- recept věnuje mladé dívce, ta ho spálí

EMILIA: No, a když začal stárnout, tak... hledal pořád elixír života či co. Aby zase omládl, víte? A tehdy k němu přišel můj otec a napsal pro něj tu... věc, to kouzlo, aby zůstal tři sta let mlád. Ale císař Rudolf se bál, že by ho to kouzlo otráвило, a poručil: Zkus to nejdříve na své dceři. To jsem byla já; tehdy mně bylo šestnáct let. Tak tedy to otec na mně zkusil. Tehdy tomu říkali “kouzlo”, ale byla to docela jiná věc.

HAUK: Co to bylo?



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EMILIA (zachvěje se): To neřeknu! To se nemůže říci! Pak jsem ležela týden či jak dlouho bez sebe a v horečce, ale uzdravila jsem se.

VÍTEK: A co císař?

EMILIA: Nic, dopálil se. Jakpak se mohl přesvědčit, že budu tři sta let živa? Tak dal mého otce do věže jako podvodníka, a já jsem utekla se vším, co měl napsáno.

...

VÍTEK (rozčilen): Ale dovolte, vždyť přece jsou... vyšší hodnoty... ideály... úkoly...

EMILIA: Jsou, ale jen pro vás. Jak vám to mám říci? Je snad láska, ale je jenom ve vás. Jakmile není ve vás, není nikde, není vůbec žádná láska... nikde ve vesmíru... Člověk nemůže milovat tři sta let. Ani doufat, ani tvořit, ani se dívat tři sta let. Nevydrží to. Všecko omrzí. Omrzí být dobrý a omrzí být špatný. Nebe i země tě omrzí. A pak vidíš, že to vlastně není. Není nic. Ani hřích, ani bolest, ani země, vůbec nic. Jen to je, co má nějakou cenu. A pro vás má všecko cenu. Ó bože, já byla jako vy! Já byla děvce, já byla dáma, já byla šťastná, já já byla člověk! Bože na nebi!

ČAPEK, Karel. *Věc Makropulos*. s. 62, s. 73 (Cit. 06-02-2013). Dostupné z:
http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/86/vec_makropulos.pdf

a) Pro koho byl určen elixír mládí?

.....

b) Na kom byl elixír nejdříve vyzkoušen?

.....

c) Jak přišla Emilia k receptu?

.....

d) Proč nechce Emilia znovu použít recept?

.....

e) Jak označujeme výrazy v závorkách?

.....



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4.

utopické drama R.U.R.

- roboti vyhubí lidstvo
- nechají žít starého vynálezce Alquista
- má obnovit recept na výrobu robotů, to se mu nedaří
- lidstvo je ale zachráněno

ALQUIST: Ale ovšem, co na tom? Ach dítě, ty umíš plakat? Řekni, co záleží na nějakém Primovi?

PRIMUS: Netrap ji, pane!

ALQUIST: Ticho, Prime, ticho! – K čemu ty slzičky? Nu bože, nebude Prima. Zapomeneš na něj do týdne. Jdi, buď ráda, že žiješ.

HELENA (tiše): Já půjdu.

ALQUIST: Kam?

HELENA: Abys mne pitval.

ALQUIST: Tebe? Jsi krásná, Heleno. Bylo by tě škoda.

HELENA: Půjdu. (Primus jí zastupuje cestu.) Pust', Prime! Pust' mne tam!

PRIMUS: Nepůjdeš, Heleno! Prosím tě, jdi, tady nesmíš být!

HELENA: Já skočím z okna, Prime. Půjdeš-li tam, skočím z okna!

PRIMUS (zadrží ji): Nepustím! (K Alquistovi:) Nikoho, starý, nezabiješ!

ALQUIST: Proč?

PRIMUS: My – my – patříme k sobě.

ALQUIST: Ty jsi řekl. (Otevře dveře ve středu.) Ticho. Jděte.

PRIMUS: Kam?

ALQUIST (šeptem): Kam chcete. Heleno, veď ho. (Strká je ven.) Jdi, Adame. Jdi, Evo; budeš mu ženou. Buď jí mužem, Prime.

ČAPEK, Karel. *R.U.R.* s. 84 (Cit. 06-02-2013). Dostupné z:
<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/81/rur.pdf>

a) Podtrhněte v textu scénické poznámky.

b) Jak se u Prima a Heleny projevují lidské city?

.....

c) Proč Alquist nazývá Helenu Evou a Prima Adamem?

.....



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5.

dramata *Bílá nemoc*, *Matka*

- protiválečná a protifašistická dramata

DR. GALÉN (vyběhne s kufříkem v ruce): Doběhnu pěšky... Dovolte prosím... Prosím vás, pusťte mě... někdo mě čeká...

SYN: Občané, volejte: Ať žije maršál! Ať žije válka!

DR. GALÉN: Ne! Válka ne! Nesmí být žádná válka! Poslyšte, ne, válka nesmí být!

VÝKŘIKY: Co to říkal? – Zrádce! – Zbabělec! – Mažte ho!

DR. GALÉN: Musí být mír! Pusťte mne – Já jdu k maršálovi –

VÝKŘIKY: Urazil maršála! – Na lucernu! – Zabte ho!

(Hlučící zástup se zavře kolem Dr. Galéna. Zmatená vřava.)

(Zástup se rozestupuje. Na zemi leží Dr. Galén a jeho kufřík.)

SYN (kopne do něho): Vstávej, potvoro! Koukej mazat, nebo –

JEDEN ZE ZÁSTUPU (klekne k ležícímu): Počkat, občane. Ono je po něm.

SYN: Žádná škoda. O jednoho zrádce míň. Sláva maršálovi!

ZÁSTUP: Ať žije maršál! Maršál! Mar-šál!

SYN (otevře kufřík): Hele, byl to nějaký doktor! (Rozbílí lahvičky s léky a dupe na ně.) Tak! Ať žije válka! Ať žije maršál!

ZÁSTUP (valí se dál): Maršál! Mar-šál! Ať – žije – maršál!

ČAPEK, Karel. *Bílá nemoc*. s. 74 (Cit. 06-02-2013). Dostupné z:
http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/28/bila_nemoc.pdf

a) Jen jedna osoba v ukázce nechce válku, která?

.....

b) Jak je možné, že všichni ostatní ji chtějí?

.....

c) Proč nechal autor hlavní postavu, která je proti válce, zemřít?

.....



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ŽENSKÝ HLAS V AMPLIÓNĚ: Slyšte, slyšte, slyšte! Voláme k ampliónu celý svět! Voláme lidi! Nepřátelská letadla napadla dnes ráno vesnici Borgo a svrhla pumy na obecnou školu. Do prchajících dětí střílela ze strojních pušek. Osmdesát dětí bylo raněno. Devatenáct dětí postříleno. Třicet pět dětí bylo výbuchem... roztrháno.

MATKA: Co říkáš? Děti? Copak někdo zabíjí děti?

TONI (hledá na mapě): Kde to je... kde to je...

MATKA (stojí jako zkamenělá): Děti! Malé, usmrkané děti!

(Ticho.)

MATKA (strhne ze stěny pušku a podává ji oběma rukama Tonimu. S velkým gestem): Jdi!

ČAPEK, Karel. *Matka*. s. 68, s. 69 (Cit. 06-02-2013). Dostupné z:

<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/78/matka.pdf>

d) Kam a proč posílá matka Toniho?

.....

e) Jak nazýváme z mluvnického hlediska otázky, které si klade matka?

.....



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení

1.

Dramata: Loupežník, Bílá nemoc, Matka, Ze života hmyzu, R.U.R, Věc Makropulos

2.

- a) Raduje se z majetku, ze své kuličky
- b) Musí se dále držet, aby měl další majetek – další kuličky
- c) Chrobačka se bojí, aby jim kuličku někdo neukradl.
- d) Chrobák ji chce ukrýt, schovat do důlku.
- e) Majeteček, životní sen, ovoce své práce, naše zlato, náš malý kulatý kapitálek
- f) lidi, kteří se jen honí za majetkem

3.

- a) pro císaře Rudolfa
- b) na Emilii (původně Elina Makropulos)
- c) Otec skončil ve vězení a Emilia se vším, co napsal utekla.
- d) Je dlouhým životem unavena, vše už ji onrzelo.
- e) scénické poznámky

4.

- a) (tiše), (Primus jí zastupuje cestu.), (zadrží ji), (K Alquistovi:), (Otevře dveře ve středu.), (šeptem), (Strká ji ven.)
- b) pláč, projevy lásky
- c) Projektant dal Primovi a Heleně větší dávku citu, stávají se lidmi, vše se začíná od začátku

5.

- a) Galén
- b) Je to zfanatizovaný dav, který podlehl ideologii války.
- c) Jedinec je slabý v boji proti organizovanému násilí.
- d) Matka posílá Toniho do války, protože jsou zabíjeny děti.
- e) řečnické otázky



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Seznam literatury

ČAPEK, Karel a Josef Čapek. *Ze života hmyzu*.

(Cit. 06-02-2013). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/26/ze_zivota_hmyzu.pdf

ČAPEK, Karel. *Věc Makropulos*.

(Cit. 06-02-2013). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/86/vec_makropulos.pdf

ČAPEK, Karel. *R.U.R.*

(Cit. 06-02-2013). Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/81/rur.pdf>

ČAPEK, Karel. *Bílá nemoc*.

(Cit. 06-02-2013). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/28/bila_nemoc.pdf

ČAPEK, Karel. *Matka*.

(Cit. 06-02-2013). Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/75/78/matka.pdf>

Obrázky

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karel-capek.jpg>, licence PD, (cit. 2-2-2013)

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA.